

Мікаша

ЗА СУМЕСНУЮ, ДРУЖНУЮ РАБОТУ

(З даклада ~~тэа. А. АЛЕКСАНДРОВІЧА~~ на сходзе Мінскага партыйнага, камсамольскага і прафесіянальнага актыва 18-IX-34г.)

Партыйнаму, камсамольскаму і прафесіянальнаму актыву сталіцы Савецкай Беларусі перадаю ад імя саюза савецкіх пісьменнікаў гарачае таварыскае прывітанне. ~~(Воплескі)~~

Таварышы, мы ўжо не раз сустракаліся, гаварылі пра сваё жыццё, пра шляхі нашага росту і барацьбы. Мы чыталі вам свае творы. Але ^{м/я} сёнешні сход ~~ён~~ мае асабліва важнае ~~выключнае~~ ~~вялікае~~ палітычнае і культурнае значэнне.

Мы былі ўдзельнікамі пісьменніцкага Усесаюзнага з'езда, з'езда, які з'яўляецца падзеяй сусветнага значэння і радасна пра гэта гаворым таму што з'езд адбыўся і мог адбыцца толькі ў Савецкім Саюзе, толькі дзякуючы ^{мудрасці} кіраўніцтву камуністычнай партыі, ~~і асабіста тэа. Сталіна~~. Тэа. Сталін сістэматычна клапаціўся кіраваў справай літаратурнага руху. Ніхто іншы як т. Сталін сфармуляваў сутнасць метада савецкай літаратуры, сутнасць сацыялістычнага рэалізма, ніхто іншы, як т. Сталін ахарактарызаваў пісьменнікаў народаў Савецкага Саюза "інжынерамі чалавечых душ", раскрыў вялікія рэвалюцыйныя перспектывы савецкай літаратуры.

Усесаюзны з'езд пісьменнікаў ^{адкрыў} ~~стварыў~~ новы гістарычны этап у барацьбе за новую культуру сацыялізма. І гэтая новая культура сацыялізма загаварыла магутным голасам у дакладзе Аляксея Максімавіча Горкага, у дакладах пра літаратуру ^{ТНІХ} брацкіх

рэспублік, загаварыла магутнай сілай інтэрнацыянальнага адзінства, сілай пралетарскай дружбы народаў на славу партыі бальшэвікоў.

Пісьменнікі прыйшлі на свой выдатны з'езд з вялікімі творчымі поспехамі, маналітна спаянымі аднымі задачамі, адной імкліваасцю. Гэтае адзінства мэты, глыбока і кроўна ўсвядомленае пісьменнікамі ўсіх народаў Савецкага Саюза, падкрэслівае велізарнае значэнне з'езда, як дэманстрацыі адданасці шырокіх мас савецкай інтэлігенцыі ідэям сацыялізма, як яркі паказ перамог генеральнай лініі партыі.

На з'ездзе прысутнічалі прадстаўнікі звыш 60 нацыянальнасцей СССР. Доклады рэспублік, выступленні мастакоў слова тых нацыянальнасцей, якія да Кастрычніка не мелі сваёй пісьменнасці, выступленні беларусоў, у якіх пісьменнасць фармальна лічылася, але насельніцтва якой раней было пагалоўна няграматным, ~~цяпер на з'ездзе імі была разгорнута шырокая панарама~~ ^{адкрылі} ^у ¹⁰ ~~росквіту нацыянальных культур. пралетарскім зместам~~

Беларуская савецкая літаратура прыйшла на ўсесаюзны з'езд як перадавы атрад літаратуры народаў СССР. Усесаюзная мастацкая літаратура ўся ^{развітаасцю} ~~разгортаецца~~ пад знакам далейшага ўздыму. Гэта падкрэслівае сілу перамог ⁴ ~~ленінска-сталінскай~~ нацыянальнай палітыкі.

Усесаюзны з'езд пісьменнікаў паказаў, якія багатыя і слаўныя перспектывы адкрываюцца перад мастаком слова, творцам вялікага вобраза будаўнікоў новага ладу жыцця. Новых людзей, герояў, ~~сама~~ ³ адданных справе сацыялізма, у Савецкім Саюзе ³ мільёны. Гэта тыя людзі, якія чакаюць мастака, гэта тыя вобра-

зы, якія вялікім талентам мастака павінны быць адлюстраваны ў мастацкай творчасці.

Новых герояў ~~шукае~~ не знаходзіць і не можа знайсці буржуазная літаратура Захаду і Усходу. Здадзеі, жулікі, авантурысты розных адценняў — вось асартымент "гераічных" фігур буржуазіі сучаснай эпохі.

Лепшыя прадстаўнікі зарубежных пісьменнікаў, якія прыехалі ў Савецкі Саюз, з вялікай трыбуны гістарычнага нашага з'езда з хваляваннем ад радасці і захаплення магутным сацыялістычным ростам краіны, заяўлялі, што толькі краіна Саветаў стварыла ўсе ўмовы для развіцця творчых сіл чалавека, для прагрэсу навукі і тэхнікі, літаратуры і мастацтва.

Наша партыя дала пісьменніку абсалютна ўсе правы і не дае пісьменніку (аднаго толькі) права — права дрэнна пісаць. Над знакам барацьбы за якасць мастацкай літаратуры, на аснове лініі сацыялістычнага рэалізма мы павінны даваць творы розныя на сваіх прыёмах, розныя на мастацкіх сродках, але аднолькавыя ў сваім імкненні, на сваёй класавай накіраванасці.

На з'ездзе, як ніколі, пісьменнік адчуваў тую агромністую адказнасць, якая ўскладаецца на літаратуру, якая ўскладаецца на яго творчасць. Пісьменнік — "інжынер чалавечых душ". Для таго, каб выхоўваць, мабілізоўваць пачуцці чалавека, для таго, каб твор быў яшчэ больш вострай зброяй нашай партыі, для гэтага ^{трэба} ~~патрэба~~ пісьменніку быць чалавекам вялікай культуры, быць узброеным філасофіяй марксізма-ленінізма, арганічна быць звязаным з жыццём свае краіны.

Літаратура Савецкай Беларусі ^{вышла} на з'езд з не^{малым} творчым здабыткам. Што Беларусь атрымала ў літаратурную спадчыну? Вельмі небагата. Яе ўздым, рост і росквіт адбываецца выключна ў ^{савецкіх} ~~рады~~ ^{гэс.} пралетарскай рэвалюцыі.

Літаратура Савецкай Беларусі — гэта, ~~творчая работа~~ новыя кнігі Купалы, Коласа, гэтых буйных майстроў слова, якія сёння, ~~дзякуючы кіраўніцтву партыі, цвёрда стаяць на платформе савецкай улады,~~ дзейна ўключыліся ў барацьбу за сацыялістычнае будаўніцтва.

Літаратура Савецкай Беларусі — гэта раманы, аповесці, паэмы і вершы ^з Лынькова, Галавача і Чарота, Крапівы і Бядулі, Броўкі, Хведаровіча, Глебкі і ~~Внаёмага~~ Чорнага, Гурскага, Мікуліча, ^і Куляшова і цэлага раду іншых таварышоў.

~~Літаратура Савецкай Беларусі гэта ^з творчасць яўрэйскіх пісьменнікаў Харыка і Кульбоака, Аксельрода, Тэйфа, Каменецкага і інш.~~

Літаратура Савецкай Беларусі ~~гэта ^з творчасць польскіх пісьменнікаў — Кавальскага і Гараўскага, Раманоўскай і інш.~~ Гэта вялікі ^і дружны ~~многаразесы~~ калектыў, ^з ён народжаны ў агні пралетарскай рэвалюцыі, ён народжаны ў барацьбе рабочага класа за будаўніцтва сацыялізма. Маналітнасць імкненняў, ^і дружба ^і кансалідацыя дасягнуты дзякуючы ўпартай рабоце пісьменнікаў-камуністаў і беспартыйных на літаратурным фронце, якія сваім ідэйным і творчым ростам заваявалі права быць у першых ~~вядучых~~ ^і ~~радах.~~

Таварышы, кажучы па шчырасці, раней пісьменнік ^{нацыянальнай} ~~нацыянальнай~~ рэспублікі ^і ~~і Савецкай Беларусі ў тым ліку,~~ выступаў

з прамовамі чыста "этнаграфічна-інфармацыйнага" характару.
 Тэзіс выступлення ў асноўным наступны: "ведаеце, да Кастрыч-
 ніка наша краіна была забітай, цёмнай, прыгнечанай. Венавія
 балоты, непроходныя лясы, беднай, лапцюжнай — была калісьці,
 а цяпер, дзякуючы Кастрычніцкай рэвалюцыі, краіна атрымала
 поўнае права развівацца і вось мы прыйшлі з дасягненнямі".
 Такія ~~агульныя~~ выступленні, хоць у сваёй сутнасці глыбока пра-
 вільныя, але на сходах, дзе абмяркоўваюцца творчыя праблемы —
 яны малакаштоўныя і ~~нават~~ нецікавыя. Але гэта факт хваробы
 росту. Мы гэта перараслі і сіла наша, — я не хвалюся, але над-
 крэсліваю — наша сіла ў тым, што рад нашых таварышаў, якія
 выступалі на ~~трыбуне~~ ³ ~~ўсесаюзнага з'езда~~, ⁶¹ ~~яны ўжо ставілі~~
~~праблемы, якія хвалюць усіх пісьменнікаў Саветскага Саюза,~~
~~яны~~ дзейна ўключыліся ў вырашэнне новых праблем савецкай лі-
 таратуры.

Выступленні ~~нашых~~ ^{Беларускіх} дэлегатаў на з'ездзе, на заводах,
 фабрыках, у Зялёным театры, дзе прысутнічала ^{Навуцкі мас} звыш 20.000 ра-
 бочых горада Масквы, наша ⁶¹ сустрэча з членамі Палітбюро ЦК
 ВКП(б), ⁶¹ ~~з~~ ⁶¹ ~~Максіма Горкага~~, з адказнымі работнікамі "Правды", —
 затым наш ліст правадыру і настаўніку, лепшаму другу савецкай
 літаратуры — Іосіфу Вісарыянавічу Сталіну — гэта ~~не толькі~~
^{ўсё} ~~гэта сведчанне аб велікім прознанні беларускай савецкай~~
~~нашых завабвы, гэта не толькі наш поспех, але гэта поспех~~
~~літаратуры.~~
~~працоўных усяе нашае рэспублікі, гэта поспех партыі бальшэві-~~
~~коў Савецкай Беларусі.~~

Да нашага з'езда была ^{указаным ўваж} ~~пражунена~~ вялікая зацікаўленасць
 шырокіх народных мас. Выступленні на з'ездзе рабочых буйных

заводаў і фабрык Масквы, рабочых метро, чыгункі, чырвонаармейцаў, пі^янераў, ~~сотні людзей, што стаялі каля фасада калоннага зала, каб убачыць сваіх пісьменнікаў~~ сведчаць пра вялікую любоў да літаратуры і пра новую вышэйшую ступень культурнага росту ~~360 мільённага народу. Сіла і значэнне з'езда нагэтулькі вялікія, што і сіла зацікаўленасці ніколькі не аслабла і цяпер.~~

шматлікіх беларускіх народаў Савецкага Саюза.

Рост культуры шырокіх мас бяспрэчны. Гэта відаць па ~~той чытабельнасці кніг у нашых бібліятэках; калі, каб атрымаць для чытання добрую кнігу, утвараецца чарга.~~ Гэта відаць у нашых тэатрах, калі на добры спектакль цяжка атрымаць білет; ~~гэта відаць у нашых кіно-тэатрах, калі коўным наўно валіць народу на добры фільм, гэта відаць па сетцы нашых школ і па характару клубнай работы. Раецца масавы літаратурны рух, вялікая цяга моладзі ў літаратуру.~~

Культура перапоўненых

На буйных прадпрыемствах у нас ёсць літаратурныя гурткі. Па шчырасці сказаць, гурткі нашы працуюць яшчэ вельмі і вельмі дрэнна. Ім не дапамагаюць так, як гэта трэба. ~~Наша краіна бязмерна багатая людскім матэрыялам, шматграннай тэматыкай.~~

неабходна

Нам трэба ў БССР мець на бліжэйшы час куды большы лік пісьменнікаў, чым тыя ~~100~~ членаў нашага саюза, і таму аддаць увагу на выхаванне маладых кадраў — гэта адна з асноўных задач усяе нашае работы. Галоўным чынам, мы павінны падкрэсліць, што работу літгурткоў, як быццам недаацэньваюць нашы парткомы і фабкомы на прадпрыемствах. Часам работа літаратурных гурткоў не ўключаецца ў агульны план работы завода.

Літгуртку няма тае ўвагі, якая аддаецца любой іншай грамадскай арганізацыі на прадпрыемстве. А мы павінны дамагацца таго, каб старшыня фабкома, адчытваючыся перад рабочымі за работу мопраўскай ячэйкі, за работу Асоавіяхіма, з у такой жа ступені, адчытваўся і адказваў за работу літаратурнага гуртка.

Калі мы ^{добра арганізуюць працу} работу так паставім, мы будзем мець у нашай літаратуры ^{новыя напраўленні} і ў бліжэйшыя часы ^{літаратурнай} новых прадаўнікоў, таленавітых, з гущы рабочага класа.

Мы ў Савецкай Беларусі за гады пралетарскай рэвалюцыі дасягнулі ^{такіх вялікіх} ~~такіх вялікіх~~ заваяванняў, ^{ёй} і нельга знайсці крытэрыя для таго, каб ^{якія} параўнаць з тым, што было.

Мы ^{часнараўна} цяпер у Савецкай Беларусі за адзін год ^{было} выдаем у 16 раз больш кніг на беларускай мове, чым ^{было} выдадзена за ўсе стагоддзі да кастрычніцкай рэвалюцыі ўсімі выдавецтвамі і ўсімі краінамі. Гэта вялікі ~~паказальнік~~ нашара вялікага росту. (Воплескі).

Беларускія нацдэмы былі на ўсіх участках нашага жыцця. Яны ўсюды імкнуліся падрываць фундамент сацыялістычнага будаўніцтва. Шкодзілі яны і на фронце літаратуры і мовы. Пад кіраўніцтвам нашай партыі мы з усёй ^{рашчучасцю} ~~врасцю~~ змагаліся з беларускай контррэвалюцыяй і ў гэтай барацьбе нашы кадры ідэйна акрэплі.

У мінулым годзе спецыяльнай пастановай СНК у Савецкай Беларусі ўведзена ^(н) новы правапіс. Гэта вялікі паказальнік нашага росту, нашай крэпасці. Новы правапіс з'яўляецца дэманстрацыяй таго, што мы ствараем сваю культуру пад сцягам прале-

тарскага інтэрнацыяналізма, гэта з"яўляецца паказальнікам таго, што мы пад кіраўніцтвам партыі будзем новую беларускую савецкую культуру.

Некаторыя недаацэньваюць гэтага сур"эзнейшага, ~~буйнейшага~~ факта, і не хочуць працаваць над аўладаннем новага правапісу, хоць ён і вельмі нескладаны. Часта ў нас пішуць зусім непісьменна. Мы з"яўляемся перадавымі людзьмі, а вось пішам непісьменна, гаворым непісьменна, не сочым за сваёй мовай. Калі гаворыш на рускай мове, то трэба гаварыць ~~абсалютна~~ прама на паўруску, а калі гаворыш на беларускай мове, то трэба гаварыць ~~абсалютна~~ правільна па беларуску. Гэта ^е патрабаванне зусім законна пастаўлена перад намі і ўсе мы павінны змагацца за культуру і далейшае ўдасканаленне мовы.

~~Затым т. Александровіч прыводзіць цэлы рад яскравых фактаў, сцвярджаючых неабходнасць рашуча змагацца за культуру, яшчэ шырэй і глыбей разгортаць фронт ленінскай культурнай рэвалюцыі.~~

Мы, пісьменнікі, ведаем, якая адказнасць ускладзена на нас. Гарачай ^{народнай} любоўю, глыбокай пашанай і выключнай клапацілівасцю атулены песняры народаў савецкай зямлі. Гэтую любоў яны заваявалі таму, што мастацкая літаратура ўжо з"яўляецца вялікім аружжам у руках камуністычнай партыі і рабочага класа, таму, што мастацкая літаратура ўжо многім узбагаціла культурнае жыццё працоўных. Але, які яшчэ складаны, адказны і пачэсны шлях ляжыць перад савецкімі пісьменнікамі! Колькі яшчэ новых вялікіх твораў, ~~новай вялікай якасці~~ чакае наша краіна ад сваіх пісьменнікаў. І яна, ^{наша сацыялістычная краіна}, робіць

выключна ўсё, каб забяспечыць далейшы буйны рост мастацтва.
 "Не было і няма ў свеце дзяржавы, — ~~горда~~ заявіў на з"ездзе
 А.М.Горкі, — дзе навука і літаратура карысталіся ~~б~~ такой та-
 варыскай дапамогай, такімі клопатамі аб павышэнні прафесія-
 нальнай кваліфікацыі работнікаў мастацтва і навукі". як гэта
 "ў краіне, дзе няўтомна і нудадзейна працуе жалезная воля
 Іосіфа Сталіна"

"За работу, таварышы!" — ~~гэта быў заклік Максіма Горкага~~
~~да~~ пісьменнікаў, — "дружна, шчыра, страсна за работу!"
Гэтакі заклік кінуў

У кожнага пісьменніка з"езд нарадзіў новую хвалю кры-
 тычных думак і прагнасць узяць новыя бар"еры, імкненне яшчэ
 бліжэй стаць да перамог эпохі.

~~Гэта з"яўляецца вялікай творчай атмасферай — атмасферай
 новых мыслей, новага імкнення да пазнавання, да прадукцыйнай
 творчай працы.~~ Гэта *такая* атмасфера, якая немінуча народзіць новыя
~~справы, каторыя канкрэтна будуць выражаны ў творах новай
 ідэйна-мастацкай якасці.~~
новыя творы.

Аднак, каб творчыя стымулы, народжаныя з"ездам, ператва-
 рыць у рэальную дзею, каб падтрымаць і безупынна развіваць
 хвалю творчай актыўнасці, каб яшчэ больш узяць пачуццё ад-
 казнасці за работу пісьменніка, каб выхоўваць новыя кадры
 літаратуры, патрэбна вялікая калектыўная праца пісьменніцкай
 арганізацыі.

Работу ССПБ трэба наладзіць так, каб штодзённа сістэ-
 матычна дапамагаць пісьменніку пашыраць сваю культуру, заваёў-
 ваць вышні навукі і тэхніку, узбройвацца філасофіяй марксіз-
 ма-ленінізма, глыбей стаць да жыцця.

Без цеснай і непарыўнай сувязі пісьменнікаў з ~~шырокімі~~
~~працоўнымі масамі~~, з народамі нашай краіны, з яго жыццём і
 барацьбой, ~~без дапамогі новым пісьменнікам з народу~~, няма і
 не можа быць руху літаратуры наперад.

Сярод працоўных мас пісьменнік набывае істотнае веданне
 жыцця, велізарны вопыт, які ^знеабходны яму, як выхаваўцу
 людзей нашага часу ў духу камунізма. Памножаны на філасофскую
 сталасць мыслі і веданне гісторыі чалавечай культуры, гэты
 вопыт арганічнай сувязі з масамі становіцца той скарбніцай,
 з якой пісьменнік бярэ ідэі і вобразы і сілай свайго талента
 стварае ~~твори~~ ~~жывыя~~ мастацкія помнікі ^{нашай} ~~свай~~ ~~слаўнай~~ вялікай
^{с.} эпохі, эпохі Сталіна.

Таварышы, ~~за сумееную, дружную работу пад сцягам і~~
~~кіраўніцтвам нашай партыі. (Бурныя воплескі).~~

"Літ", 1934, 30-IX, № 52, с. 1.